

UTVÄRDERING AV PROJEKTET "NÄTVERK SÖDERORT"

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
INLEDNING	
Bakgrund	4
Projekten "samverkansnätverket i närpolisområde Globen" och "Nätverk Söderort"	4
Samverkande parter och projektorganisation	5
Projektets mål	6
TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER FÖR LOKALT BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE	7
UTVÄRDERINGENS SYFTE OCH PRAKTISKA GENOMFÖRANDE	9
HAR DE UPPSTÄLLDA MÅLEN UPPNÅTTS?	10
Det övergripande målet	11
De sex delmålen	11
Andra viktiga frågeställningar	16
SLUTSATSER	20
REFERENSER	21

SAMMANFATTNING

Nätverk Söderort är ett samverkansprojekt mellan Söderorts polismästardistrikt, SL och stadsdelsförvaltningarna i Söderort. Det huvudsakliga, övergripande målet är att effektivisera det brottsförebyggande arbetet i Söderort genom att organisera arbetet så att befintliga resurser samordnas på ett ändamålsenligt sätt. Projektets första steg startades i januari 2005.

Denna utvärdering har genomförts inom Preventionscentrum Stockholm – Precens , huvudsakligen enligt utvärderingsföretaget Faugert & Co:s utvärderingsplans rekommendationer. Utvärderingen har en kvalitativ ansats. Sammanlagt har 23 personer verksamma i olika organisationer; polisen, stadsdelsförvaltningar, SL, Lugna Gatan och Säkerhetsföretaget G4S intervjuats.

Meningarna om projektets resultat och förtjänster går i viss mån isär men en tydlig majoritet av de intervjuade har en uppfattning att *Nätverk Söderort* har inneburit samordningsvinster. Kommunikationen mellan de olika aktörerna har blivit bättre och snabbare; det har blivit lättare att vid behov styra "kapabla väktare" till rätt platser. Flera har uppfattning om att man redan genom denna samordning har nått konkreta resultat; man har kunnat förebygga brott och störningar på ett bättre sätt än tidigare. Några av fältassistenterna är dock mer kritiska och anser att projektet i sig inte har bidragit med något samt att det finns en konflikt mellan projektet och det lokala arbetet i den egna stadsdelen.

En del andra problemområden pekas ut även av de övriga intervjuade; oklarhet vilket kommunikationssystem man ska använda, kvalitén vid utsättningarna har varit ojämn samt att hemsidan på internet inte har fungerat tillfredställande. Strukturella problem har varit att alla stadsdelsförvaltningar inte har deltagit aktivt; många av de intervjuade anser även att utbildningen och introduktionen till arbets sättet har varit bristfällig.

Utvärderarens bedömning är att det är väl motiverat att projektet fortsätter alternativt att verksamheten permanentas förutsatt att de identifierade problemområdena utvecklas. En tänkbar lösning skulle i så fall vara att åtminstone under en inledande period ha en projektledare anknuten till projektet. Projektledarens uppgift skulle vara att "lösa knutarna", bland annat att ansvara för implementeringen av projektet i organisationerna samt för skapandet av gemensam kunskapsgrund.

INLEDNING

Bakgrund

Projekten "samverkansnätverket i närpolisområde Globen" och "Nätverk Söderort"

Utvecklingen av projektet *Nätverk Söderort* kan karakteriseras som en "tvåstegsraket". Första steget togs i januari 2005 då Närpolisen Globen bjöd in representanter för SL, Enskede-Årsta, Skarpnäck och Älvsjö stadsdelsförvaltningar samt ett antal i Söderort verksamma frivilligorganisationer till ett möte för att diskutera hur man skulle kunna utveckla samverkan i det brottsförebyggande arbetet inom Söderort och framför allt inom de områden i Söderort som upplevdes som särskild problematiska. Anledningen var att brister hade uppmärksammats i samordningen av resurser på allmänna platser i Globens närpolisområde. Av denna anledning ansågs det mellan de olika aktörerna finnas ett konkret behov av att utbyta erfarenheter och förbättra förståelsen om varandras uppdrag.

Den geografiska plats som i första hand fokuserades var Gullmarsplan. Uppfattningen var att framför allt på Gullmarsplan fanns ett akut behov av att förbättra samverkan mellan olika aktörer; myndigheter, SL och frivilligorganisationer. Gullmarsplan har under de senaste åren utvecklats till den viktigaste knutpunkten för kollektivtrafiken i Söderort. En stor mängd människor passerar platsen varje dygn. Den stora tillgängligheten leder dock även till oönskade fenomen. Bland annat har relativt öppen droghandel under flera år varit vanligt förekommande vid Gullmarsplan. Platsen har blivit definierad som en av Stockholms "öppna drogmarknader".

Detta första möte ledde till en överenskommelse om att börja utveckla samverkan kring det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i området.

Den första delen av projektet; *"Samverkansnätverket i närpolisområde Globen"* genomfördes under år 2005. Någon systematisk uppföljning av projektet genomfördes inte men erfarenheterna tolkades av projektledningen som mycket goda. I ett nästa steg, i november 2005 beslutade chefen för Söderorts polismästardistrikt och SL:s säkerhetschef att ta ett initiativ till projektets andra del; trygghetsskapande och brottsförebyggande projekt *Nätverk Söderort* inom hela Söderorts polismästardistrikt. Chefssamrådet i Söderort tog ställning till förslaget vid sitt sammanträde den 24 november 2005. Följande överenskommelse slöts mellan parterna:

"Chefssamrådets aktörer¹ förbinder sig att i samverkan, utifrån sina samhällsuppdrag, planmässigt och målinriktad bekämpa ungdomsbrottslighet. Detta omfattar brottsförebyggande arbete, nyrekrytering och förstadier till brott, skador av brottslighet samt pågående brottslighet. Chefssamrådets aktörer kommer att i respektive verksamhetsplan för 2006 hänvisa till innehållet och överenskommelsen i detta dokument."

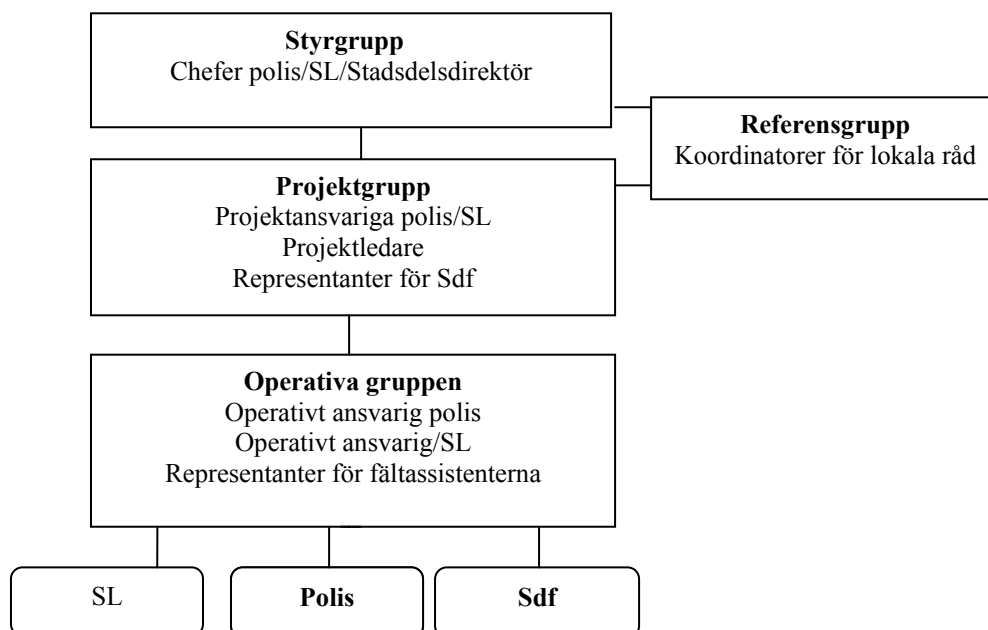
¹ De undertecknande parterna var polismästaren inom söderorts polismästardistrikt, samtliga nio stadsdelsdirektörer i Söderort, SL:s säkerhetschef samt chefsåklagaren vid Söderorts åklagarkammare.

Löptiden för projektet bestämdes bli från den 1 februari 2006 och ett år framåt. Rikspolisstyrelsen informerades om det planerade projektet och har yttrat sig 2005-10-13. I yttrandet konstaterar RPS bland annat att "strävan efter att bättre ta tillvara ordningsvakternas arbete är ett steg i rätt riktning och att effekten kan bli att polismästardistriktet kan i större utsträckning använda sina poliser till de mer kvalificerade arbetsuppgifterna".

Samverkande partner, projektorganisation och arbetsätt

Samverkande i projektet har varit Söderorts polismästardistrikt, SL, stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta, Hägersten, Liljeholmen, Skärholmen, Älvsjö, Farsta, Katarina-Sofia, Skarpnäck och Vantör (Katarina-Sofia Sdf har deltagit i projektet eftersom en del av stadsdelsområdet, Hammarby sjöstad, ligger inom Söderorts polismästardistrikt). Lugna Gatan och ordningsvakter från säkerhetsbolaget G4S har deltagit genom SL. Lugna Gatan har även deltagit lokalt inom Skarpnäcks Sdf.

Projektet har styrts enligt följande organisation:

Följande krav är definierade för deltagande personer i Nätverket:

Allmänna krav

- Lämplig
- Engagerad
- Arbeta inom eller vara ansluten en myndighet, företag eller organisation som ingår i nätverket

Krav för respektive part

Polis:

- Leda arbetet genom utbildad samverkanspolis
- Delge information
- Ansvarig för avrapportering

SL:

- Bidra med resurser
- Samordning via SL:s trygghetscentral
- Ansvariga för sammanställning och lagring av dokumentation

Stadsdelsförvaltningar:

- Bidra med resurser
- Förmedla kunskaper om området
- Utse kontaktpersoner som samordnar stadsdelens egna resurser
- Samordna de resurser som verkar i stadsdelen

Övriga organisationer:

- Ansluten till en organisation
- Ingå regelbundet i nätverket
- Utse en kontaktperson för sin organisation

Krav för det operativa arbetet

Polis:

- Planera och genomföra utsättning
- Samordna resurserna
- Besluta om användandet av ordningsvakter
- Vara länken mellan nätverket och övriga polisiära resurser
- Ansvara för avrapportering
- Under arbetspasset kunna bistå med råd

SL:s trygghetscentral:

- Informera om vilka resurser som kommer att arbeta under passet
- Informera om kända händelser i området
- Göra bedömningar och prioriteringar i samspråk med samverkande polis
- Operativt ansvariga för kollektivtrafiken

Projektets mål

Det övergripande målet för projektet är att *effektivisera det brottsförebyggande arbetet i Söderort genom att organisera arbetet så att befintliga resurser samordnas på ett ändamålsenligt sätt*. Därmed är det långsiktiga målet att öka tryggheten och minska brottsligheten på platser där allmänheten vistas inom Söderorts geografiska område.

De sex delmålen är följande:

1. För att kunna knyta fler deltagare till Nätverk Söderort krävs att en resursinventering genomförs. För att underlätta arbetet med att ansluta fler deltagare och introducera dessa i arbetssättet, måste kontaktpersoner utses i respektive stadsdelsområden.
2. Utbildning för de deltagande aktörerna. För att öka kunskapen och förståelsen mellan respektive samverkande parter uppdrag måste en utbildningsplan upprättas. Planen måste anpassas till respektive parts uppdrag.
3. Arbetssätt/arbetsmetoder. Nätverk söderorts operativa arbete skall vara problemorienterad för att på bästa och effektivaste sätt använda de olika resurserna och i möjligaste mån förhindra att oönskade situationer uppstår. Avsikten är att varje arbetspass ska utgå från en analyserad problembild. Erfarenheter som fås under arbetspassen tas tillvara. Detta förväntas ge ett problemorienterat arbetssätt som passar denna form av operativt arbete.
4. Ungdomar är en prioriterad målgrupp. Det operativa arbetet ska prioritera arbetet kring ungdomsbrottslighet och arbeta för att förhindra nyrekrytering och förstadier till brott. Arbetet ska sträva efter att så tidigt som möjligt upptäcka ungdomar som är i behov av stöd och hjälp.
5. Organisation. En planering krävs för hur organisationen ska kunna implementeras i ordinarie verksamhet.
6. Information. Projektet ska marknadsföras både externt och internt.

TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER FÖR LOKALT BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE

Brott och brottsprevention

För Nätverk Söderort som brottsförebyggande verksamhet finns visst teoretiskt stöd inom den kriminologiska forskningen. Forskningen innehåller visserligen en mängd teorier om brottslighet och dess orsaker som i många fall delvis avviker från varandra och till och med motstridiga. Detta gäller i hög grad även brottsprevention; vilka metoder och interventioner som har effekt i att förebygga brott.

En av de vanligaste kända teorierna - som är av intresse för Nätverk Söderort - om vilka förutsättningar som krävs för att ett brott ska kunna begås är formulerad av de amerikanska kriminologerna Lawrence Cohen och Marcus Felson (1979). Enligt teorin är de tre förutsättningarna:

- En motiverad förövare
- Ett lämpligt objekt
- Avsaknad av kapabla väktare

Enligt teorin är det tillräckligt att en av dessa element saknas för att ett brott inte skall kunna äga rum. Det är framför allt frågeställningen om "kapabla väktare" som projektet *Nätverk Söderort* fokuserar på. Utgångspunkten för *Nätverk Söderort* är att genom bättre samverkan kunna öka närvaron av "kapabla väktare" som genom sin närvaro och synlighet kan förebygga brott och skapa större trygghet.

Vad brottsprevention är och innehåller kan definieras på flera olika sätt men som en bred allmän definition anger kriminologen Jerzy Sarnecki följande: *"Brottspreventiva är sådana åtgärder och förhållanden som minskar sannolikheten för brott och/eller reducerar skadeverkningar (inklusive rädsla) av brott."*

En annan definition; "interventioner i mekanismer (åtgärder) som på kort eller lång sikt leder till att antalet brott minskar genom (1) att individens benägenhet att begå brott minskar eller (2) att förekomsten av situationer som bidrar till individens motivation att begå brott minskar". (Wikström & Torstensson)

Sarnecki påpekar att kunskaperna om olika brottsförebyggande åtgärders och verksamheters verkliga effekter fortfarande i många fall är ytterst begränsade. Det är inte ovanligt att en åtgärd som ger brottspreventiva effekter inte nödvändigtvis behöver ha varit avsedd för detta. De brottspreventiva effekterna blir biprodukter av olika sociala skeenden. Sarnecki påpekar samtidigt att när samhället ska formulera en brottsförebyggande åtgärd är det emellertid de avsedda och medvetna brottsförebyggande åtgärderna som ska åsyftas och att det är nödvändigt att dessa bygger på en gedigen förståelse av orsakerna till de fenomen man vill förebygga för att vara framgångsrika. Denna förståelse bör knyta an till vetenskapliga teorier om brottslighetens orsaker.

Det finns olika sätt - både på individ- och strukturnivån - att dela upp brottsförebyggande åtgärder i olika kategorier. En vanlig uppdelning är att dela upp de brottspreventiva åtgärderna i två huvudkategorier, sociala och situationella åtgärder. Den sociala brottspreventionen utgår från brottslighetens sociala orsaker t.ex. genom strukturella åtgärder som insatser i socialt utsatta stadsdelar. Den situationella brottspreventionen avser åtgärder som riktar sig mot de situationer i vilka brott begås; tekniska åtgärder, bevakningsinsatser på platser där det förekommer många brott mm. En annan uppdelning är att dela upp de brottspreventiva åtgärderna i primära, sekundära och tertiära åtgärder som syftar på olika nivåer i det brottsförebyggande arbetet. Till de primära brottsförebyggande åtgärderna räknas exempelvis social kontroll som kan utövas av vanliga medborgare, familjen, grannar etc. Denna informella sociala kontroll - ofta inom ett givet geografiskt område - kan spela en avgörande roll för att förebygga brott och störningar. Begreppet "kapabla väktare" som genom sin närvaro kan förebygga brott syftar således inte bara på poliser eller ordningsvakter utan även andra yrkesgrupper eller vanliga medborgare som bidrar till en bättre formell eller informell social kontroll.

Sarnecki konstaterar att utvärdering av brottsförebyggande åtgärder kan på många sätt vara problematisk. Exempelvis måste de flesta utvärderingarna ske under fältmässiga förhållanden där det ofta finns en mängd störande inslag som gör att det är svårt att hålla isär effekter av olika avsedda och oavsedda förändringar.

Sarnecki påpekar att de ansvariga för ett brottsförebyggande projekt, innan projektet startas, bör vara klara med bl a följande frågeställningar:

- Hur ser de problem ut som verksamheten avser att åtgärda?
- Vilka är mekanismerna bakom problemen?
- Vad är det konkreta målet med åtgärderna?
- Vilka är ansvariga och vilka resurser finns?
- Har man tidigare genomfört likadana åtgärder och med vilka resultat?
- Hur ska arbetet dokumenteras?

Kriminologen Per-Olof Wikström riktar viss kritik mot en alltför hög grad av "projektisering" av brottsförebyggande verksamheter samt att bristande kunskaper om brottslighetens orsaker ofta gör att åtgärderna inte har någon större effekt på brottsligheten. Man försummar mer grundläggande och viktigare faktorer och i stället koncentrerar åtgärderna till ett stort antal hastigt införda och dåligt genomtänkta kortsiktiga projekt som saknar ordentlig grund i kunskap och evidens.

Många studier visar att upptäcktsrisken har betydande effekt på brottsligt beteende. Om människor upplever att det finns en hög upptäcktsrisk har detta en avhållande effekt på den brottsliga aktiviteten och upptäcktsrisken har störst effekt på de mera - under normala förhållanden - laglydiga individerna och minst på individer med omfattande brottserfarenhet (Sarnecki). Denna upptäckt kan vara av intresse för *Nätverk Söderort* eftersom en betydlig del av de störningar som projektet är avsett att förebygga orsakas just av dessa, "under normala förhållanden laglydiga individer".

UTVÄRDERINGENS SYFTE OCH PRAKTISKA GENOMFÖRANDE

I projektplanen fastställdes att en utvärdering av projektet skall genomföras, dock utan några detaljerade riktlinjer om innehållet. För att ta fram en mer detaljerad utvärderingsplan anlätades utvärderingsföretaget Faugert & Co som i juni 2006 presenterade en preliminär utvärderingsplan i form av förstudie. Utvärderingsplanen hade förslag om olika alternativa ambitionsnivåer för utvärderingen samt förslag till de mest centrala frågor som utvärderingen bör fokusera på. De viktigaste är följande:

1. Har rätt aktörer knutits till projektet?
2. Hur har information till och utbildning av deltagande aktörer skett?
3. Vilket har arbetssättet varit och vad har det inneburit? Vad är mervärdet i samverkan för de olika aktörerna utifrån deras olika uppdrag?

4. Har projektet bidragit till större närvaro av "kapabla väktare"? Hur har detta i så fall verkat brottsförebyggande? Vilken typ av brott eller störningar har man kunnat förebygga?

Faugert & Co:s utvärderingsplan framhåller att en bedömning av projektets brottsförebyggande effekter är av vikt men av föga värde om det först inte kan klargöras om själva projektet som sådant fungerat effektivt för de inblandade parterna.

För utvärderingens praktiska genomförande och metod föreslår utvärderingsplanen att den i första hand bör ske genom en kvalitativ ansats; genom studier av dokumentationen, intervjuer med deltagare samt direkta observationer av projektet. Utvärderingen bör genomföras av en aktör som står utanför projektet.

Den genomförda utvärderingen har i huvuddrag följt utvärderingsplanens rekommendationer. Ambitionsnivån är den lägsta av de föreslagna förutom att ett större antal operativt aktiva deltagare har blivit intervjuade. Syftet med utvärderingen är att få fram en bild av hur projektet har lyckats nå de uppställda målen, om projektet har skapat förutsättningar för aktörerna att handla på ett sätt som får önskade effekter, vilka delområden som har varit mest framgångsrika och vilka som varit problematiska. En viktig frågeställning är hur aktörerna ser på en eventuell fortsättning av projektet; om det är motiverat att fortsätta projektet eller göra det till en permanent verksamhet samt vilka områden i så fall är viktiga att utveckla. Således betraktas projektet till stor del utifrån olika aktörers perspektiv. Det övergripande syftet med utvärderingen är att analysera om projekt av typen "Nätverk Söderort" kan vara effektivt i det lokala brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet.

Utvärderingen är genomförd inom Preventionscentrum Stockholm - Precens inom Socialtjänstförvaltningen i Stockholm, huvudsakligen mellan juni - september 2007. Utvärderingen är i huvudsak genomförd genom kvalitativa intervjuer med representanter för de myndigheter och andra organisationer som har varit delaktiga i projektet. Bland annat intervjuades minst en fältassistent inom varje stadsdelsförvaltning. En stadsdelsdirektör och några chefer på mellannivå intervjuades. Sammanlagt genomfördes 18 intervjuer med sammanlagt 23 personer. Repliker från intervjuerna finns inlagda i texten. Utvärderaren var närvarande på en utsättning vid ett slumpmässigt valt tillfälle. Arbetet har följts av en mindre referensgrupp inom Precens. Som en vetenskaplig referensram har bland annat använts kriminologen Jerzy Sarneckis rapport "Kunskapsbaserad brottsprevention. Teoretiska utgångspunkter för brottsförebyggande arbete i Stockholms stad. (2004)"

HAR DE UPPSTÄLLDA MÅLEN UPPNÅTTS?

Syftet med *Nätverk Söderort* är att genom en större synlighet av "kapabla väktare" och en effektivare samordning av dessa skapa *förutsättningar* för ett bättre

brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i Söderort, framför allt på de platser där många brott begås och störningar av olika slag förekommer. Därmed är målet att *långsiktigt* minska kriminaliteten samt förbättra tryggheten. På detta stadium är det knappast meningsfullt att försöka redovisa effekterna av projektet i form av brottsstatistik. Dels har projektet pågått endast en relativ kort tid, dels kan effekten av brottsförebyggande projekt ibland bli att antalet brottsanmälningar ökar markant i och med att anmälningsbenägenheten ökar. I stället baseras följande uppskattning av hur de uppställda målen har nåtts huvudsakligen på kvalitativa intervjuer med personer inom de organisationer som har berörts av projektet. I slutet av varje frågeställning finns utvärderarens egen kommentar till svaren.

Det övergripande målet: Att effektivisera det brottsförebyggande arbetet så att de befintliga resurserna samordnas på ett ändamålsenligt sätt.

De flesta av de intervjuade bedömer att samordningen av de olika aktörernas verksamhet generellt har blivit bättre jämfört med situationen innan projektet inleddes. Kontakten med de andra aktörerna har blivit bättre och den bättre personkännedomen har bidragit till att kommunikationsvägarna har blivit kortare. En mindre del svarar dock att de inte anser att det skett någon förbättring eller att förändringarna endast är marginella.

"Definitivt mycket bättre samordning i dag"

"Bättre än tidigare, i dag betydligt snabbare kommunikation och lättare att få tag på folk när det behövs, onödig slöseri borta"

"Ja, vi har kommit en bra bit på vägen och i rätt riktning, dock är det mycket kvar att göra"

"Ingen större förändring, här var det 100 gånger bättre när vi hade egen närpolisstation"

"Nej inte riktigt men vi arbetar åt det hållet"

Kommentar: Intrycket är att projektet för de allra flesta medverkande aktörer har inneburit samordningsvinster. De aktörer som har varit mest aktiva i projektet har det också lättare att definiera vilka dessa vinster är. Så gott som samtliga av dessa anser samtidigt att man inte lyckats nå alla uppställda målen. De aktörer som har varit mindre aktiva eller hållit sig utanför har det svårare att ange några fördelar över huvud taget.

De sex delmålen:

1. Resursinventering i syfte att knyta fler deltagare till projektet, kontaktpersoner inom varje SDF

De intervjuade inom samtliga utom ett stadsdelsområde svarar att stadsdelen har åtminstone en utsedd kontaktperson för projektet. I samtliga fall är kontaktpersonen en fältassistent. I några fall uppger de intervjuade att kontaktpersonens roll inte är "formaliserad på något sätt" eller att "alla" fältassistenter vid behov fungerar som

kontaktpersoner. I flera fall uppfattas kontaktpersonens roll som mer eller mindre otydlig.

Endast tre stadsdelar av de tillfrågade nio svarar att någon typ av mer grundläggande resursinventering är genomförd. De övriga svarar att "det haltar", "väldigt litet" eller "ingenting" är gjort. Polisens volontärsamordnare som ingår i operativa gruppen arbetar dock redan i dag tillsammans med fältassistenterna med att försöka fånga upp flera frivilligorganisationer till projektet.

"Vi har inte gjort någon resursinventering inom vårt stadsdelsområde. När det gäller kontaktperson får var och en av fältassistenterna vid behov fungera som en kontaktperson"

Kommentar: Som senare framkommer framför flera intervjuade önskemålet om att fler frivilligorganisationer borde vara anknutna till projektet. Att så inte har skett beror antagligen på att resursinventeringar inte har blivit genomförda i flera av stadsdelsområdena. Kontaktpersonens roll uppfattas av många som otydlig vilket troligtvis beror på otillräcklig information och utbildning.

2. Utbildningsplan. Med syfte att öka kunskapen och förståelsen om varandras uppdrag mellan de samverkande parterna skall en utbildningsplan upprättas.

Alla utom två stadsdelsförvaltningar svarar att någon utbildningsplan inte har upprättats. De flesta påpekar också att personalen - både före och under projektet - fått utbildning endast i ringa omfattning eller inga utbildningar alls. Inte heller hos de övriga aktörerna har man upprättat någon egentlig utbildningsplan. Däremot har några kortare utbildningsinsatser genomförts.

De flesta intervjuade efterlyser vikten av utbildning i fall projektet kommer att fortsätta och att även cheferna - inte bara "gräsrotsnivån" - bör delta i utbildningarna. Några intervjuade efterlyser tydligare arbetsbeskrivningar generellt.

"Det behövs mycket utbildning, bland annat är det viktigt att frivilligorganisationerna och Lugna Gatan har kunskap om när de kan ingripa och när de inte ska göra det. I dag är det inte riktigt bra."

Kommentar: Intrycket är att ifall projektet kommer att fortsätta är det av avgörande vikt för dess framgång att de deltagande erbjuds mer utbildning än hittills. Utbildningar behövs både internt inom respektive organisation och någon typ av gemensam utbildning. En gemensam utbildning skulle exempelvis kunna vara i form av en "upptaktsutbildning" efter att ett eventuellt beslut om att fortsätta projektet har tagits. Innehållet i utbildningarna borde framför allt vara sådant som gagnar samverkan mellan myndigheter/organisationer - exempelvis att beröra sekretessfrågor. Ett steg i rätt riktning är att en utbildning i socialt fältarbete som mellan september 2007 och maj 2008 arrangeras av Ersta Sköndal högskola. Flera av fältassistenterna i Söderort deltar i utbildningen. Enligt många av dessa kommer innehållet i utbildningen med största sannolikhet att stötta även Nätverk Söderort.

3. Problemorienterat arbetssätt. Analyserad problembild för varje arbetspass.

Delmålet syftar främst på de gemensamma utsättningar som hålls varje fredag och lördag samt hur man tar till vara erfarenheter från arbetspassen i dokumentationen. Platsen för utsättningarna är Connex lokal vid Gullmarsplan. Utsättningarna börjar kl 19.30 och tar vanligen cirka en halvtimme. Polisen har huvudansvaret att förbereda och leda mötet. Det huvudsakliga syftet är att alla som ingår i nätverket träffas i början av arbetspasset. Alla får veta vilka andra som tjänstgör under kvällen och man kommer överens om hur man kommer att kommunicera med varandra under kvällen. En viktig del är att tillsammans gå genom tillgänglig information om eventuella förväntade händelser inom distriktet, det kan exempelvis handla om ungdomsfester.

Hur ofta de intervjuade deltar vid utsättningarna varierar men de flesta svarar att de brukar vara med minst två gånger/månad. De flesta anser att utsättningarna oftast har varit meningsfulla och att man har fått nyttig information. Många påpekar dock att det särskilt under den senare tiden av projektet har varit bristande kontinuitet samt att kvalitén har varit allför skiftande; de ansvariga har olika gånger varit olika poliser, inte alltid helt motiverade att vara på plats och utan någon information. Några av fältassistenter anser att polisens roll har varit för dominerande och ansvaret för utsättningarna borde rotera. Några påpekar också att det skulle underlätta deras deltagande om tidpunkten för utsättningarna vore något tidigare.

"Även om kvalitén på utsättningarna kan vara väldigt skiftande och man inte varje gång får så mycket information är det bra att träffas så man ser vilka som arbetar"

"Utsättningarna är oftast meningsfulla, bra och nyttig information"

"Det är bäst att polisen fortsätter att ha ansvaret för utsättningarna"

"Ja, men kan bli ännu bättre om hemsidan utvecklas"

"Ja, och vi har uppfattat som att alla har fått komma till tals"

"Till viss del men analyserna måste bli bättre"

"Skiftande, ibland bra, polisen borde vara bättre förberedd"

"Det vore bra om ansvaret för utsättningarna får rotera mellan yrkesgrupperna"

"Polisens koncept men viktigt att fältassistenter är med och påverkar"

"Ibland helt meningslös information, en gång fick man inte plats i rummet"

"Tidpunkten fel, en timme tidigare vore bättre, framför allt på sommaren"

"Vi har under hela året bara varit med 2 gånger, informationen man fick var inte relevant,"

"Vi har hela året varit med kanske 3-4 gånger, vi har inte tid att åka till Gullmarsplan, polisen styr för mycket"

"Ofta olika poliser, man ser att de själva är beordrade att vara på plats utan att riktigt veta varför"

"Det var bättre i början med engagerade poliser; på senare tid har det blivit sämre"

"Det är frustrerande när de varje gång är olika poliser eller att de inte kommer alls - utan att meddela, det borde inte vara så svårt"

"Vi i stadsdelsområdet arbetar problemorienterat i alla fall, projektet har inte bidragit på något sätt"

"Har varit så men det har inte varit någon balans, polisens roll är för stor"

"Problemorienterad? Det är att ta i, det har inte varit så mycket information"

"Uttrycket problemorienterat är polisspråk och avspeglar polisiärt tänkande som dominerar projektet"

"Man har försökt men många gånger brister analyserna"

När det gäller dokumentationen skickas - enligt rutinerna - de rapporter och annan dokumentation som framställs av projektdeltagarna till SL:s trygghetscentral. De flesta fältassistenter uppger att de oftast skriver rapporter efter ett arbetspass. Så gott som samtliga intervjuade uppger dock att de inte riktigt vet hur dokumentationen används eller om den används över huvud taget. De flesta beklagar på att projektets hemsida inte har fungerat som det var tänkt. Samtidigt påpekar de att hemsidan innehåller stora utvecklingsmöjligheter och att de önskar att den i framtiden kan användas för spridning av dokumentation och annan relevant information. Enligt SL är arbetet med att utveckla hemsidan redan satt i gång.

"Vi skriver alltid rapporter - vi har ingen aning hur den används, det borde utvecklas"

"Det vore absolut bra att få ta del av andras information på ett smidigt sätt"

"För oss fältassistenter är det viktigt att informera nästa arbetspass"

"När det gäller informationen är det utsättningarna som är viktiga för dem som verkligen är engagerade, inte så mycket den skriftliga dokumentationen"

Kommentar: Utvärderaren var närvarande på en utsättning vid ett slumpmässigt utvalt tillfälle. Mötet tog cirka 30 minuter; närvarande var 20 personer från olika organisationer inklusive fältassistenter från tre stadsdelsområden. Intrycket var att de två poliser som hade ansvaret var väl förberedda och engagerade. Den information som förmedlades av poliserna och de övriga (ordet gick runt i tur och ordning) gjorde intrycket av att vara relevant för kvällen som förväntades bli arbetsam.

Utsättningarna hålls bara två kvällar varje vecka och brukar inte ta någon lång tid men spelar en mycket viktig roll för nätverket. Det är då man har möjligheten att träffa andra i nätverket samt ge och få viktig information. Därför bör det ses som ett viktigt mål att sträva efter en jämn kvalitet så att utsättningarna hålls punktligt och att de som har ansvaret alltid är väl förberedda så långt som det är möjligt. Det finns förslag om att ansvarsrollen borde rotera men troligtvis gagnas den fortsatta verksamheten bäst av att polisen även i fortsättningen har huvudansvaret, vilket även en del av de intervjuade - andra än poliser - påpekar. Samtidigt är det viktigt att samtliga aktörer kan komma till tals på lika villkor och kan känna sig delaktiga.

När hemsidan kommer att fungera som det var tänkt kommer den troligtvis bli en viktig komplettering till utsättningarna. Hemsidan gör det möjligt att snabbt och enkelt sprida relevant information för deltagarna i projektet. Sannolikt kommer detta även höja kvalitén i dokumentationen. För framtiden innehåller hemsidan utan tvivel stora utvecklingsmöjligheter.

4. Ungdomar prioriterad målgrupp.

Ungdomar som en prioriterad målgrupp för projektet förefaller ha varit en självklarhet för nästan samtliga av de intervjuade. De intervjuades uppfattningar om hur man lyckats med själva arbetet skiftar något men de flesta anser att arbetssituationen genom projektet har blivit bättre och att man i vissa fall även nått

vissa synliga resultat. De ungdomar som i första hand uppges utgöra målgruppen karakteriseras både som "vanliga ungdomar" i störande grupperingar och till en mindre del "tidigare kända, mer belastade" ungdomar. En betydande del av målgruppen förefaller vara en grupp mellan dessa; ungdomar "på glid", "i riskzon" med bland annat begynnande och regelbundet alkoholbruk samt bristande föräldrakontroll i kombination.

"Så har det varit och definitivt har projektet gjort nytta i vår stadsdel och man har kunnat förhindra nyrekrytering av de yngre ungdomarna"

"Det har varit en självklarhet; när det gäller resultat är det fortfarande inte riktigt bra i vår stadsdel men det har blivit bättre, bland annat genom en bättre dialog mellan fältassistenter och ordningsvakter"

Kommentar: Intrycket är att delmålet inte är kontroversiellt eller ett problem för någon av parterna; ungdomar och "ungdomsgäng" är och har varit en klart och tydligt prioriterad målgrupp.

5. Implementering i den ordinarie verksamheten

Enbart en mindre del av de intervjuade vid stadsdelsförvaltningarna svarar att projektet enligt deras uppfattning har blivit implementerat i den ordinarie verksamheten på ett bra sätt. Hälften svarar att de inte har uppfattat att det skett någon implementering alls och några att implementeringen har lyckats delvis. Hos de övriga parterna har implementeringen i verksamheten enligt de intervjuade genomförts på ett tillfredställande sätt.

"Projektet har implementerats på ett tillfredställande sätt"

"Det har blivit implementerat i verksamheten och det blir problem om man lägger ner projektet."

"Implementeringen har inte riktigt lyckats hos oss, personalgruppen är enig men cheferna saknar kunskap"

"Man kan knappast säga att det skett någon implementering"

"Projektet har inte implementerats hos oss och vi kan inte se att det har varit till någon nytta"

Kommentar: När det gäller uppfattningen hur projektet har implementerats i den ordinarie verksamheten är skillnaderna mellan de nio aktuella stadsdelsförvaltningarna förvånansvärt stora. I många av dem är de intervjuades uppfattning att ingenting har hänt. Detta kan knappast tolkas som annat än ett misslyckande. Orsakerna kan vara olika men av allt att döma kan en orsak ha varit bristande kommunikation och förtroende mellan ledningen och fältgruppen. I åtminstone en av stadsdelarna ledde denna situation till en större konflikt vilket knappast har varit till gagn för stadsdelens deltagande i projektet. Det är av stor vikt att problem av den här typen blir lösta om projektet fortsätter.

6. Information. Marknadsföring internt och externt.

De intervjuade inom SL, polisen, G4S och de flesta av stadsdelsförvaltningarna svarar att framför allt i början av projektet blev personalen inom de egna organisationerna informerad om projektet. Däremot har samtliga organisationer avvaktat med extern information. Enligt några av de intervjuade har dock en av lokaltidningarna haft en kortare notis om projektet.

"Alldeles säkert har allmänheten i Söderort inte någon kännedom om projektet"

"Har inte hänt mycket vad gäller information"

"Har haltat hos oss"

"Har informerats internt inom Stadsdelsförvaltningen"

"Vi har informerat internt inom organisationen men avvaktat med att informera externt"

"Inte helt säkert att vår information alltid nått fram inom vår organisation"

Kommentar: Att avvakta med extern information om projektet under uppbyggnadsfasen har av allt att döma varit berättigat för att inte väcka omotiverade förväntningar. Däremot har det knappast gagnat vare sig projektets implementering i de deltagande organisationerna eller att de deltagande personerna motivation att den interna informationen hos några stadsdelsförvaltningar har upplevts som bristfällig. En tänkbar förklaring till problemen kan vara den höga personalomsättningen vid stadsdelsförvaltningarna samt att tiden efter valet 2006 i hela Stockholms stad har varit turbulent med många organisationsförändringar. Före årsskiftet, mitt under projektet, kom också beslutet om att slå ihop några stadsdelsförvaltningar.

Andra viktiga frågeställningar

7. Är rätta organisationer/personer anknutna till projektet?

Samtliga intervjuade anser att i stora drag är rätt organisationer och personer anknutna till projektet. Några intervjuade saknar fler frivilligorganisationer, exempelvis föräldrar/nattvandrare samt invandrarföreningar. Andra förslag är störningsjouren och kyrkans verksamheter. De flesta poängterar att det är av stor vikt för projektet att samtliga stadsdelsförvaltningar i söderort deltar aktivt.

"Det är mycket dåligt att alla stadsdelsförvaltningar inte har deltagit"

"Två stadsdelar har deltagit på ett exemplariskt sätt, de andra har varit sämre"

8. Har närvaron av "kapabla väktare" blivit bättre? Har detta i så fall haft någon brottsförebyggande effekt? Vilken typ av brott/störningar har man kunnat förebygga? På vilka platser? Har tryggheten förbättrats?

De flesta intervjuade svarar att närvaron av "kapabla väktare" som genom sin närvaro och synlighet kan förebygga brott och störningar enligt deras uppfattning har blivit bättre jämfört med situationen före projektet. De brott och störningar som

man kunnat verka mot är något olika i olika områden men i första hand följande nämns: misshandelsbrott, personrån, skadegörelse, hot, ofredande, langning, större ungdomssamlingar och -fester som riskerar att spåra ur.

De geografiska platser som de intervjuade nämner och där de anser att man kunnat verka på ett bättre sätt är exempelvis Gullmarsplan, Liljeholmen, Farsta centrum, Fruängens centrum, Skarnäcks alle, Älvsjö station. När det gäller den upplevda tryggheten på allmänna platser råder en större tveksamhet om det under projekttiden har skett någon förbättring; om tryggheten har förbättrats har det i så fall skett vid Gullmarsplan samt inom tunnelbanenätet generellt.

"Ja, absolut bättre närvaro. Projektet har förkortat kommunikationsvägen så att rätta personer nu oftare finns på rätta platser vid rätt tidpunkt. Prestige har minskat."

"Nu är det lättare att gå in i rätt ordning när något händer"

"Bättre närvaro av rätta väktare tack vare bättre kommunikation"

"Bättre närvaro, vi har sett att affärsinnehavarna hos oss är positiva"

"Tveksamt om det är bättre närvaro i dag men det är lättare att snabbt få tag på ordningsvakter och polis när det behövs. Kontakten med andra fältassistenter har inte blivit bättre"

"Absolut bättre närvaro jämfört med förr"

"Projektet har säkert haft effekt även om det kan vara svårt att mäta, något mindre kriminalitet, något större trygghet, mörkertalet med brott som inte har begåtts har säkert minskat"

"Jag tror att framför allt unga tjejer här kan känna sig tryggare i dag"

"Projektet har inte bidragit till något, vi fixar det inom vårt område i alla fall, om det har skett förbättringar har det inte varit projektets tjänst"

Kommentar: Intrycket är att de upplevda problemen, brott och störningar, ser ganska olika ut i olika områden i Söderort. De större kommunikationscentra som Gullmarsplan och Liljeholmen har sin egen specifika problematik men även mellan bostadsområdena skiljer sig från varandra. I några områden uppges exempelvis langning av smugglad alkohol till ungdomar vara ett stort problem medan det uppfattas som ett obetydligt problem i andra. Samtidigt är intrycket att en tydlig majoritet av de intervjuade har en klar uppfattning om att deras insatser tack vare nätverket generellt har blivit effektivare. Viktiga instrument varför detta har åstadkommit har framför allt varit bättre personkännedom och en enklare, snabbare kommunikation.

9. Har projektet känts som meningsfullt? Är Nätverk Söderort rätt sätt att verka brottsförebyggande? Bör projektet fortsätta och permanentas?

En tydlig majoritet av de intervjuade anser att projektet trots vissa brister har känts som meningsfullt, att det långsiktigt har möjlighet att verka brottsförebyggande samt att det bör fortsätta och bli en permanent verksamhet. Några av fältassistenterna anser dock att projektet inte har haft så mycket betydelse. De påpekar att i stället bör det lokala arbetet prioriteras.

"Vi i vårt stadsdelsområde har inte blivit så mycket berörda, dock har projektet inte känts som helt meningslöst"

"Meningsfullt på en del punkter, dock med reservation. Ett problem har varit några deltagares bristande engagemang"

"Absolut meningsfullt men en hel del saker behöver utvecklas"

"Mycket meningsfullt men det finns saker som behöver tydliggöras på ett mycket bättre sätt"

"Att lägga ner projektet nu skulle innebära en klar försämring"

"Absolut ska man fortsätta och utveckla men inte komplicera för mycket"

"Projektet är ETT sätt att förebygga brott"

"Projektet bör absolut få chans att fortsätta, hittills har bara varit frågan om uppbyggnadsfasen"

"Om projektet fortsätter, vilket jag verkligen hoppas, är det viktigt att de som deltar är rätta personer, sådana som brinner för det här och är engagerade"

"Tveklöst ja, projektet gynnar hela Söderort"

"Ja, definitivt, detta är ett relativt enkelt sätt att påverka och nå effekter"

"Utifrån vår synpunkt helt meningslöst, bättre att satsa på befintliga verksamheter"

"Alla projekt är döfödda om de inte implementeras i folks medvetande"

"Kanske rätt sätt att verka brottsförebyggande men effekterna hittills har varit ringa"

"Två grundsyner krockar, vi tror på det lokala"

"Bra på vissa sätt men lokalt arbete måste prioriteras"

"När man påtvingar sådant här uppifrån blir inte resultatet bra"

"Har inte varit viktigt, vi har varit utanför, saknar kunskap"

Kommentar: Intrycket är att de som är mest tveksamma till projektet och om det har varit till någon nytta har en stark upplevelse av att inte kunnat påverka beslutsprocessen samt att de ser en konflikt mellan projektet och det lokala arbetet inom det egna stadsdelsområdet. Bland fältassistenter råder även viss oenighet om samarbetet med polisen. Några av dessa anser att i diskussionerna om detta inte varit "högt i taket".

Sammantaget är dock intrycket av intervjuerna är att projektet har inneburit så många fördelar att det är motiverat att fortsätta och vidareutveckla det.

10. Vad behöver ändras/utvecklas om projektet fortsätter?

Samtliga intervjuade påpekar att om projektet fortsätter eller blir permanent verksamhet är det angeläget att utveckla de områden där brister har identifierats.

1. De flesta intervjuade pekar på att frågan om vilket kommunikationssystem som ska användas under arbetspassen måste lösas. Utöver mobiltelefoner har kommunikationsradio använts i kommunikationen och i början av projektet hann några stadsdelsförvaltningar redan skaffa egna radioapparater (8000 kr/styck) som senare blev oanvändbara när SL gick bytte till ett annat, digitalt system. Detta har av förståeliga skäl väckt irritation. SL kan låna ut ett antal apparater men dessa måste lämnas tillbaka efter arbetspasset vilket några anser är onödigt krångligt. Det bör även konstateras att bland fältassistenter går meningarna om kommunikationssystemet starkt isär över huvud taget. Några anser att kommunikationsradion inte är nödvändig eller att den inte är bra med tanke på relationen till målgruppen; ungdomarna. En del andra anser att det inte är något problem att ha med sig både telefonen och radion; fördelen med radion är att man genom den på ett smidigt sätt blir informerad om vad som händer i de andra områdena. Hittills har varje

fältgrupp löst frågan på det sätt som de ansett passa dem själva. Mer långsiktigt vore det dock en fördel om man kunde sträva efter en enhetlig lösning.

2. Projektledningen. De flesta intervjuade uppger att de inte har några synpunkter om eller kritik mot projektledningen och de olika grupperna; styrgruppen, projektgruppen och operativa gruppen eftersom deras kännedom om dessa är begränsad. De som själva har varit med i någon grupp uppger att gruppen huvudsakligen har fungerat bra. Diskussionerna har varit nyttiga och det har varit lätt att framföra synpunkter och även kritik. Fältassistenter uppger att de har fått fortlöpande relevant information från sina kollegor i operativa gruppen.

De synpunkter som framkommer gäller främst sammansättningen; exempelvis att det vore en fördel med tanke på stadsdelsförvaltningarnas deltagande att ha med IoF-chefer från stadsdelsförvaltningar med i styrgruppen. Andra synpunkter är att operativa gruppen inte alltid lyckats nå ut till de som arbetar på fältet varför det är viktigt att samtliga medlemmar i operativa gruppen bör vara personer som "förstår fältet", detta gäller i synnerhet polisen. Ett konkret förslag är att förutsatt projektet fortsätter under en inledande period anställa en projektledare med ett ansvar att "lösa knutarna".

3. Bättre kunskap om de problem som man ska förebygga. Kriminologerna Sarnecki och Wikström påpekar att det är av stor vikt att allt brottsförebyggande arbete vilar på kunskap om det ska bli framgångsrikt. Särskilt Wikström riktar kritik mot att detta är något som man ofta glömmer bort. Bristande kunskaper om brottslighetens orsaker gör att åtgärderna inte har någon större effekt på brottsligheten och att det mellan olika deltagande aktörer saknas en gemensam kunskapsgrund. Därför är det av stor vikt att för Nätverk Söderort skapa denna kunskapsgrund - exempelvis genom kartläggningar som uppdateras kontinuerligt - både om brottslighetens art och vilka platser som är problematiska och som bör prioriteras.

"Styrgruppen kanske måste ställa högre krav på stadsdelsförvaltningarna så att de blir engagerade i större omfattning"

"Ju närmare gräsrotsnivå desto större oenighet om olika saker"

"Fältassistenter måste bli mer eniga i sin syn på projektet"

"det måste vara högt i taket när man diskuterar exempelvis samarbetet med polisen"

"Det är avgörande för projektet att öka kunskapen; mer utbildning för alla, även cheferna"

"Utveckla dokumentationssystemet, hemsidan måste börja fungera"

"Dela på projektet i två delar; den röda och den gröna linjen"

"Anställa en projektledare som håller i projektet och styr under en period så att allt börjar fungera"

"Frågan om kommunikation måste lösas, kommunikationsradio eller bara mobiltelefoner eller båda"

"Rimligt att fältassistenter får gratis SL-kort"

SLUTSATSER

”Det vardagliga arbetet flyter bra men det har skett lite utveckling” (kommentar är från en av de intervjuade i chefsposition)

Grundidéerna bakom Nätverk Söderort motsvarar väl Stockholms stads riktlinjer för brottsförebyggande arbete i staden. Stadens brottsförebyggande program anger främjandet av samverkan med andra brottsförebyggande aktörer som en av de viktigaste förutsättningarna att uppnå målen med att minska antalet brott och reducera skadeverkningarna för brott. Denna samverkan är särskild eftersträvansvärd för upptäckt av minderåriga i riskzon och med behov av stöd från samhället. Samtidigt betonar programmet att såväl det lokala som det stadsövergripande brottsförebyggande arbetet bör ha sin utgångspunkt i en problemorienterad process. Beslut om brottsförebyggande insatser ska inte bygga på subjektiva moralistiska ställningstaganden utan på kunskap om brottslighetens orsaker och effektiva brottsförebyggande metoder.

I så gott som samtliga frågeställningar går meningarna om projektets resultat och eventuella förtjänster mer eller mindre isär; i några fall går meningarna isär mellan olika medarbetare inom samma organisation. Den generella slutsatsen är dock att projektet - trots vissa brister samt att det endast har pågått en relativt kort tid - redan har gett synergieffekter i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i Söderort även om de konkreta effekterna kan vara svåra att mäta eller dokumentera på detta stadium. Intrycket från intervjuerna är att hos de flesta av de intervjuade intressenterna finns en stark uppfattning om att projektet i grunden har varit rätt tänkt, har styrts i rätt riktning för att uppnå de uppställda målen samt redan nått vissa konkreta resultat. Kommunikationen mellan de olika aktörerna har blivit bättre och snabbare än tidigare. Grupper som före projektet inte kommunicerade med varandra gör det idag. Det har blivit lättare att på ett smidigt sätt samordna och styra ”rätt” väktare till ”rätt” platser vilket betyder mindre slöseri med resurser. Sammantaget har detta resulterat i att synligheten av de ”kapabla väktarna” har blivit bättre. Sannolikt har den större synligheten även bidragit till att förebygga brott och störningar, i synnerhet orsakade av målgruppen ”vanliga ungdomar”, på det sätt som Sarnecki påpekar kan påverkas av de ”kapabla väktarnas” större närvaro och synlighet. En av de intervjuade poliserna påpekar att ett typiskt brott - som ofta inte anmäls - som troligtvis har minskat är exempelvis ofredande.

Det som är intressant och övertygande är att är att uppfattningen om förbättringar som uppnåtts genom projektet står att finna hos samtliga intressentgrupper och exempelvis inte enbart hos polisen eller enbart hos ordningsvakterna.

Sammanfattningsvis är följande områden de viktigaste att utveckla om projektet fortsätter eller permanentas:

- Gemensam kunskapsgrund. Aktuella kartläggningar om problemen som uppdateras kontinuerligt. Här kan exempelvis stadens trygghetsmätningar

(redan genomförda i några stadsdelsområden) samt insamling av brottsstatistik bli ett viktigt instrument.

- Utbildning, både inom de olika organisationerna och gemensamt. Projektet står eller faller med de som deltar. I dag har en del av deltagarna (och av dem i Söderort som inte deltagit aktivt) upplevelse om att de inte har tillräckligt introducerats i projektets arbetsformer vilket naturligtvis inte har gagnat deras motivation och drivkraft. Exempelvis skulle man kunna - efter ett eventuellt beslut att fortsätta projektet - arrangera en gemensam upptaktsutbildning/seminarium med möjlighet att diskutera projektets mål och metoder.
- Överenskommelse om gemensamt kommunikationssystem
- Bättre information internt inom organisationerna
- Samtliga stadsdelsförvaltningar i Söderort bör delta aktivt
- Polisen fortsätter att ha huvudansvaret för utsättningarna, viktigt att sträva efter jämnare kvalitet
- Översyn av projektstyrningen, eventuellt under en tid rekrytera en projektledare som "löser knutarna"
- Överenskommelse om ekonomin, hur fördelas kostnaderna rekrytering av en projektledare och utveckling av kommunikationssystemet mm.
- Utveckla internethemsidan för användning av dokumentationen och annan information
- Eventuellt prioriteringar runt avgränsade områden för att ge tydligare målbild och möjlighet till effektutvärdering

Referenser

Sarnecki, Jerzy (2004) Kunskapsbaserad brottsprevention. *Teoretiska utgångspunkter för det brottsförebyggande arbetet i Stockholms stad*. Stockholms stad.

Wikström, Per-Olof (2006) Att handla utan kunskap. Vanliga fallgropar i det lokala brottsförebyggande arbetet. På uppdrag av Vidareutbildningen, Polishögskolan, Solna.

Stockholms stads brottsförebyggande program